

EBÜ RÜHM

(أبو رهم)

Ebü Rühm Külsûm b. Husayn
b. Hâlid (Utbe) el-Gıfârî**Sahâbî.**

Hicretten sonra müslüman oldu. Bedir Gazvesi'nde bulunamadı. Uhud, Hayber ve Tebük gazvelerine katıldı. Bey'atürri-vân'da da bulundu. Uhud Gazvesi'nde boğazından aldığı, Hz. Peygamber'in tükürüğü ile iyileşen bir ok yarası sebebiyle "boğazından yaralanmış" anlamına gelen "Menhûr" lakabıyla anıldı. Hz. Peygamber onu **umretül'l-kazâ*** ve Mekke'nin fethi sırasında Medine'de kendi yerine vekil bıraktı.

Mensup olduğu Gıfâr kabilesinin Tebük Gazvesi'ne büyük çapta katılmasını sağlayan Ebü Rühm'ün vefat tarihi bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 349-350; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, Kahire 1388, II, 221-222; İbn Sa'd, *et-Ta-bakât*, IV, 244-245; Belâzürî, *Ensâb*, I, 350; İbn Hibbân, *Şahîh*, Beyrut 1407/1987, IX, 189-190; Taberî, *Târîh* (Ebü'l-Fazl), III, 138; İbn İshak, *es-Sîre*, IX, 349-350; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, IV, 69; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), IV, 493; VI, 117; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 70-71; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), III, 166; VIII, 190; IX, 198.

MEHMET ALİ SÖNMEZ

EBÜ SA'D el-BAĞDÂDÎ

(أبو سعد البغدادي)

Ebü Sa'd Ahmed b. Muhammed
b. Ahmed el-Bağdâdî
(ö. 540/1145)**Hadis hâfızı.**

Safer 463'te (Kasım 1070) İsfahan'da doğdu. Vaazları ile meşhur olan ve İbnü'l-Bağdâdî diye tanınan babası Muhammed Bağdat'tan gelip buraya yerleşmiş bir âlimdi. İlik tahsilini İsfahan'da yaptı. Babasından başka şehrin ileri gelen muhaddislerinden Ebü'l-Kâsım İbn Mende, kardeşi Ebü Amr İbn Mende, İbn Mâce el-Ebherî, Süleyman b. İbrâhim ve daha başka âlimlerden faydalandı. On altı yaşına gelince tahsilini ilerletmek üzere Bağdat'a gittiğinde (479/1086), talebesi olmayı çok istediği hadis âlimi ve zâhid Ebü Nasr ez-Zeynebî'nin cenazesine karşılaştı. Burada Âsım b. Hasan el-Âsımî, Ebü Abdullah Mâlik el-Bâniyâsî gibi âlimlerden hadis rivayet etti. Kendisinden de İbn

Nâsır es-Selâmî, Abdülkerîm b. Muhammed es-Sem'ânî, Ebü'l-Kâsım İbn Asâkir, Ebü Mûsâ el-Medîni ve Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî gibi tanınmış âlimler rivayette bulundular.

Talebesi Horasanlı meşhur âlim Abdülkerîm es-Sem'ânî, kendisinden güvenilebilir hadis hâfızı diye söz ettiği hocası hakkında bilgi verirken onun *Şahîh-i Müslim*'i ezbere bildiğini ve talebelerine **imlâ*** ettiği hadisleri ezbere yazdığını belirtmekte, hac maksadıyla gittiği Mekke'de ve Medine'de kalabalık talebe gruplarına hadis yazdırırken kendisinin de orada bulunduğunu ve bu sırada ona **müstemlî***lik ettiğini söylemektedir. Sem'ânî, hocasının kendisinden hadis yazdığını da zikretmektedir.

Ebü Sa'd, on birinci hac yolculuğundan dönerken 540 yılı Rebülevvel ayında (Eylül 1145) Nihâvend'de vefat etti. Cenazesi İsfahan'a götürülerek orada defnedildi.

Ebü Sa'd el-Bağdâdî, Selef âlimlerinin yolunda ve sünnete uygun tarzda yaşamaya gayret eden, insanlara iyilik etmeyi seven, resmiyetten hoşlanmayan, mütevazî, güzel ahlaklı ve müttaki bir âlimdi. Bağdat'ta bulunduğu sırada bir tanıdığından 10 dinar borç almıştı. Bu zat, Selçuklu Sultanı Melikşah'ın torunu Mes'ûd b. Muhammed Tapar'ı ziyarete gittiğinde Ebü Sa'd'ın maddî sıkıntı içinde olduğunu haber verdi. Sultan Mes'ûd onun vasiyetiyle Ebü Sa'd'a 500 dinar gönderdiyse de o bu parayı kabul etmedi. Ebü Sa'd'ın bir özelliği de Abdülkerîm es-Sem'ânî, İbn Asâkir ve Ebü Mûsâ el-Medîni gibi âlimlere hocalık yapmış olan ablası Fâtıma bint el-Bağdâdî gibi vaazlarıyla ünlü olmasıydı.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Cevzî, *el-Muntaẓam*, X, 116-117; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, XI, 107; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, XX, 119-123; a.mlf., *Tezkiretül'l-huf fâz*, IV, 1284-1286; a.mlf., *Düvelü'l-İslâm* (nşr. Fehîm M. Şeltût — Muhammed İbrâhim), Kahire 1974, II, 57; Safedî, *el-Vaift*, VII, 325; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XII, 220; İbnü'l-İmâd, *Şezerâat*, IV, 125.

KEMAL SANDIKÇI

EBÜ SAİD, Eflah b. Abdülvehhâb

(أبو سعيد أفلح بن عبد الوهاب)

(ö. 258/872)

Kuzey Afrika'da hüküm süren
Rüstemiler hânedanının
hükümdarlarından
(bk. RÜSTEMİLER).

EBÜ SAİD BAHADIR HAN

(ö. 736/1335)

**İlhanlı hükümdarı
(1317-1335).**

8 Zilkade 704'te (2 Haziran 1305) Ücân'da doğdu. Uygur menseli atabegi Emîr Sevinç'in nezaretinde 1313 yılında Horasan valiliğine tayin edildi. Babası Olcaytu Han'ın ölümü üzerine (1316) Emîr Sevinç tarafından başşehir Sultâniye'ye götürülerek hükümdar ilân edildi (717/1317). Tahta çıktığında çocuk yaşta olması sebebiyle devlet bir süre Atabeg Sevinç tarafından yönetildi.

Olcaytu Han devrinden beri devlet işleri eşit yetkilere sahip iki vezir tarafından yürütülüyordu. Alâü'd-dünyâ ve'd-dîn lakabıyla anılan Ebü Saîd tahta çıktığı zaman meşhur tarihçi Reşidüddin Fazlullah ile Tâceddin Ali Şah vezirlik görevinde idiler. Ancak bir süre sonra sultanı etkisi altına alan Tâceddin Ali, Reşidüddin'i bertaraf ederek (1318) gücünü arttırdı ve devletin tek veziri oldu. Askerî işlerse Melikü'l-ümerâ Emîr Çoban b. Melik'in elindeydi. Moğollar'ın Suldus boyuna mensup olan Emîr Çoban'ın ataları Cengiz Han ve oğullarına sadakatle hizmet etmişlerdi.

Ebü Saîd Bahadır Han'ın gençliğini fırsat bilen Çağatay Prensi Yasâvur Horasan'ı istilâ ederek onun nâibi Yasavul'u öldürttü (1317), ertesi yıl da Mâzenderan'ı işgal etti. Bunun üzerine Celâyirli'lerin atası Emîr Hüseyin kumandasında gönderilen İlhanlı kuvvetleri Yasâvur'u geri çekilmeye mecbur etti. Bu arada Memlûk Sultanı el-Melikü'n-Nâsır

Ebü Saîd Bahadır Han adına 723 (1323) yılında Bağdat'ta basılmış altın sikke (İstanbul Arkeoloji Müzesi, Teşhir, nr. 2250)

